

суспільства. З іншого боку, вуз повинен розглядатися як цілісна система розвивального навчання, що складається з єдності взаємозв'язків і послідовної динаміки функціонування трьох компонентів: адаптації, становлення студента як особистості майбутнього професіонала, що розвивається, його залучення до юридичної професії.

З вищесказаного можна дійти висновку, що перед суспільством постає завдання корінного зламу щодо правової соціалізації, створення системи педагогічного забезпечення правової соціалізації і підвищення правової культури студентів-юристів.

Література

1. Алексеев С.С. Введение в юридическую специальность. – М., 1976.
2. Коменский Я.-А. Избранные педагогические сочинения: В 2 т. / Под ред. А.И. Пискунова и др. – М., 1982. – Т. 1.
3. Педагогіка вищої школи: Програма для юрид. вузів / Під ред. А.І. Панькова. – О.: Юрид. літ., 2001.
4. Столяренко А.М. Юридическая педагогика: Курс лекций. – М.: Ассоциация авторов и издателей «ТАНДЕМ»; ЭКМОС, 2000.
5. Сухомлинский В.А. О воспитании. – М., 1975.

УДК 378.14:37.036

О.А. Листопад

ФОРМУВАННЯ У СТУДЕНТІВ ВУЗІВ ЦІННІСНИХ ОРІЄНТАЦІЙ НА ТВОРЧИСТЬ

На сучасному етапі демократичного розвитку українського суспільства особливої гостроти й актуальності набувають питання творчого розвитку особистості, здатної глибоко сприймати, високо цінувати і цілеспрямовано примножувати матеріальні й духовні цінності. Проблеми творчості приваблюють багатьох дослідників як в нашій країні, так і за кордоном. Вивчення та дослідження даної проблеми здійснюється в рамках ряду дисциплін: психології, логіки, естетики, соціології, педагогіки. Підвищення ролі науки в житті суспільства, залежність економіки від інтелектуально-творчих факторів змушує вчених звернутися до пошуку методів впливу на процеси творчого вирішення наукових проблем, управління та прогнозування творчої діяльності.

Питання підготовки педагогічних кадрів, формування їхнього творчого потенціалу висвітлюються в багатьох фундаментальних дослідженнях: загальні проблеми творчості (С. Рубінштейн, Л. Виготський, Б. Кедров, А. Брушлінський, В. Моляко, Я. Пономарьов, О. Тихомиров); психологічні аспекти творчості (Б. Теплов, В. Небиліцин, В. Русалов); формування творчої особистості (Б. Ананьєв, Д. Богоявленська, М. Лазарєв, В. Моляко, М. Поташник, Н. Поставлюк); вивчення творчих можливостей учнів і студентів та оцінка рівня їх

сформованості (С. Сисоева); розвиток творчого потенціалу особистості (Б. Ананьєв, В. Андреев, І. Зязюн, О. Клепікова, І. Кучерявий).

Метою даної статті є аналіз проблеми формування у студентів ціннісних орієнтацій на творчість в освітньому процесі вищого навчального закладу.

Аналіз літературних джерел та досліджень показує, що поняття творчості має широке та неоднозначне тлумачення. Найбільш поширене визначення творчості, яке можна зустріти у спеціальних дослідженнях вітчизняних авторів, має такий вигляд: творчість – це діяльність, у результаті якої створюються матеріальні та духовні цінності, які оволодівають новизною та суспільною значущістю.

Творчість, яка є найвищим проявом людської діяльності, у сучасних умовах набуває масового значення. Л. Виготський вважав, що всі психічно та фізично здорові люди здатні до творчості. Як зазначав Л. Виготський, наукове розуміння цього питання змушує нас розглядати творчість найпевніше як правило, ніж як виключення; у повсякденному житті творчість це необхідна умова існування. Творчість існує не лише там, де вона створює великі історичні твори, але й там, де людина уявляє, комбінує, змінює та створює щось нове.

Одна з перших спроб розкрити структури творчого процесу належить російському інженерові П. Енгельмаєру. У своїх дослідженнях він зближує психологічну структуру творчості технічної, наукової та художньої. Найповніше вираження цієї структури можна виявити саме в творчості технічній, де матеріальне втілення має вирішальне значення.

У появі кожного винаходу спостерігається триакт, що складається з бажання, знання, та вміння, тобто з накресленої мети, плану досягнення цієї мети і матеріального виконання. Виходячи з цього, П. Енгельмаєр висуває такі ознаки людської творчості: 1) штучність – тобто створення культури; 2) доцільність, яка передбачає певну мету, вирішує якесь завдання (користь, краса, істина, добро); 3) раптовість – творчість відрізняється від методичного мислення; 4) цілісність – творчий продукт має ідею, причому одну. Всі частини твору об'єднуються в певну цілісність.

А. Матюшкін виділяє два види активності: адаптивний і творчий. Завданням творчої активності є зміна істотного порядку, створення нових підходів. А. Брушлінський, О. Тихомиров у творчості виділяють відкриття, створення нового, подолання стереотипів і шаблонів. О. Тихомиров основну роль у творчій діяльності відводить цілеполаганню. Прихильність особистості до завдання, його цілеспрямованість виступає як особиста передумова.

А. Маслоу вважає, що справжня творчість виявляється в особистості у повсякденному, реальному житті, щоденному виборі життєвих ситуацій, у різних формах самовираження. Для особистості, що прагне до творчості, як зауважує Я. Пономарьов, характерні оригінальність, ініціативність, висока саморегуляція, велика працездатність. Творча особистість знаходить задоволення не стільки в досягненні цілей, скільки в самому процесі роботи. Для Я. Пономарьова визначальним у творчості є розвиток, виникнення нових структур, нового знання, нових способів діяльності.

Б. Ананьєв серед властивостей творчої особистості виділяє глибину і гостроту мислення, необхідність постановки питання і його вирішення, інтелектуальну ініціативу. Загальним для творчої особистості, з погляду вчених, є потреба розвитку, потреба в постійному зростанні.

Отже, творчість – це процес, результатом якого є створення нових, оригінальних і більш досконалих матеріальних і духовних цінностей, що мають об'єктивну або суб'єктивну значимість. Так, В. Виноградова-Бондаренко підкреслює, що сама творчість завжди пов'язана зі створенням чогось оригінального, неповторного, індивідуального. Акт творчості, на відміну від дій, заснованих на використанні уже відомих прийомів і правил, що дає заздалегідь визначені результати, завжди означає пошук цілком самостійного шляху досягнення бажаної мети. Творчість у найвищому її розумінні неминуче містить у собі момент непередбаченості, невизначеності, вона наповнюється уявою, інтуїцією, свіжістю новизни. В особистості загострюється здатність до несподіваних рішень, незвичайно глибокого розуміння дійсності. Саме ця особлива стадія натхнення, стадія незвичайного застосування звичайних професійних прийомів і правил формує готовність до несподіваних поворотів, що виявляються в умінні діяти в цілком непередбачуваних обставинах. Внутрішнім потягом до творчості стає особливий динамізм усіх якостей і властивостей особистості, здатних реалізуватися в конкретному творчому акті.

При цьому слід зазначити, що творчість може бути різних видів: науковою, художньою, педагогічною. Наукова творчість пов'язана з виробленням нового знання, що має переваги порівняно з попереднім; художня творчість веде до створення нових творів мистецтва; педагогічна – розробляє новий зміст, методи, принципи, форми освітньо-виховної роботи.

Творчість є складним особистісним утворенням студента, механізмами формування якого є самопізнання, самовизначення, самореалізація, саморозвиток.

Високий рівень творчого потенціалу студента виявляється в культурі його творчого саморозвитку. В. Андреев виділяє декілька стадій (рівнів) розвитку творчої особистості.

Перша стадія розвитку характеризується стійким проявом інтересу, яскраво вираженою мотиваційною спрямованістю особистості на певний вид творчої діяльності. Цю стадію вчені визначають як стадію вибіркової мотиваційно-творчої спрямованості особистості на певний вид діяльності.

Друга стадія розвитку характеризується підвищеною інтелектуальною чутливістю особистості до проблем у певній сфері творчої діяльності. Це стадія інтелектуально-творчої активності особистості до певного виду діяльності (участь студента в наукових гуртках, проблемних групах).

Третя стадія розвитку характеризується підвищеною професійно-творчою активністю в певному виді діяльності. Для цієї стадії характерне інтенсивне творче оволодіння професійними звичками, методами, засобами відповідного виду діяльності.

Четверта стадія розвитку характеризується як стадія перших значних творчих досягнень особистості. Для студентів – це перша наукова доповідь,

оригінальна розробка проекту у вирішенні того чи іншого професійного завдання, публікація в наукових збірниках.

П'ята стадія розвитку характеризується високою стійкою творчою продуктивністю особистості. Для цієї стадії характерне формування індивідуального творчого стилю діяльності та майстерності.

Шоста стадія розвитку характеризується як стадія розквіту таланту, коли особистість перевищує досягнення сучасників у певній сфері творчої діяльності (видатні письменники, художники та винахідники).

Сьома стадія розвитку особистості характеризується як геній.

Для того щоб розвинути творчий потенціал студента, у нього повинна бути сформована внутрішня мотивація до такої діяльності. Наші експериментальні дослідження, проведені в 2005–2006, 2006–2007 навчальних роках в Південно-українському державному педагогічному університеті імені К.Д. Ушинського, показали, що творче ставлення до навчальної діяльності серед цінностей студентів отримали оцінку вище 2–3 балів за п'ятибальною шкалою.

Аналіз особистісного рівня творчості за критеріями: дуже творчий, творчий, недостатньо творчий, не творчий показав, що значна частина студентів відносить себе до групи недостатньо творчих (36,8%) та не творчих (44%). Звідси випливає, що не можна спиратися на спонтанний характер розвитку творчого потенціалу студентів, потрібна цілеспрямована робота над його формуванням. Тому вищий навчальний заклад повинен приділяти особливу увагу становленню творчого потенціалу студента, готувати новаторів своєї професійної справи, які могли б успішно працювати в умовах майбутнього суспільства, що безперервно розвивається.

Література

1. Азаров Ю.П. Радость учить и учиться. – М.: Политиздат, 1989. – 335 с.
2. Андреев В.И. Диалектика воспитания и самовоспитания творческой личности. – Казань: Казан. ун-т, 1988. – С. 170-174.
3. Выготский Л.С. Развитие высших психических функций. – М.: АПН РСФСР, 1960. – 500 с.
4. Выготский Л.С. Педагогическая психология. – М.: Педагогика, 1991. – 479 с.
5. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество. – М.: Педагогика, 1990. – 144 с.

УДК 340.12(4+477)

В.О. Корнієнко

ПРО ФОРМУВАННЯ ПОНЯТТЯ ПРАВОВОЇ ДЕРЖАВИ В ЄВРОПЕЙСЬКІЙ ТА ВІТЧИЗНЯНІЙ ПРАВОВІЙ НАУЦІ

Питання, пов'язані з правовою державою, завжди викликають глибокий інтерес. Вони актуальні у сучасних умовах, адже ми живемо у країні, яка за Конституцією є правовою державою. З практичної точки зору дослідження